

Za take prepotrebne metodiške razprave bi bil Popotnik najpripravnejše glasilo. Izkratka: našega obširnega razgovora jedrnata vsebina je: naši srednješolski učitelji naj se oklenejo Popotnika, ki jim postani strokovno glasilo za pedagogiko in metodiko.

Slovanske knjižnice snopiča 82. in 83., ki sta izšla dne 15. m. m., sta nam prinesla: Mladost. Korotanska povest. Češki spisala in blagorodnemu gospodu Ivanu Hribarju, ljubljanskemu županu, posvetila Gabriela Preissová. Z dovoljenjem pisateljice poslovenil A. Dermota. S podobo pisateljčino. Cena 36 kr. — Ker namerjamo o Slovanski knjižnici skoro izpregovoriti obširneje, naj zadostuje za danes to kratko naznanilo.

Ilustrovani narodni koledar za leto 1899. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celju. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gld., broš. 70 kr. Ta izborna urejeni in okusno opravljeni koledar obsega poleg običajne vsebine in navadnega oglada po svetu životopise in slike naših imenitnih mož (pesnika Koseskega, prof. Blaža Kocena, prof. dr. Jagića, Jerneja Kopitarja, dr. Poklukarja, Palackega, škofa dr. Jegliča), jako zanimivo razpravo »Valvazorjev rod na Spodnjem Štajerskem« iz peresa P. pl. Radicsa in tudi dve mični leposlovni črtici »Na letovišču« (spisal Semen S.) in »Služba« (spisala Zofija Kveder). Izmed pesnikov je Anton Hribar zapel »Slovencem za novo leto« žalostnim domačim razmeram prikladno spravno pesem, A. Aškerc pa krasno indsko legendo »Fakir«, ki naj jo čitajo zlasti oni, katerim je napačna odgoja zatemnila pojem o pravem bistvu človeške narave.

Koledar družbe sv. Mohorja in imenik udov. — Naglaševalo se je že, da je imenik kriv nerodne oblike koledarjeve; zato naj bi se sploh opustil. — K temu pa je pripomniti: meritorne veljave imenik res nima, ali dela vrlo uspešno reklamo za družbo, ki bi posebno med preprostim ljudstvom izgubila mnogo udov, ako bi dotični ne našli svojega imena več »tiskanega«. Zadnja beseda vpliva magiško! — Ako bi bili hudobni, bi tudi lahko rekli, da imamo v imeniku kontrolo o tem, kdo izpolnjuje svojo narodno dolžnost. — Imenik torej naj ostane; da pa dobi koledar priročnejšo obliko, naj se večje imenik z družbenimi poročili posebej, kakor je navada pri »Matici Hrvatski«, z razločkom, da bi se naš imenik pošiljal obenem z družbenimi knjigami, dočim ga »Mat. Hrv.« pošilja nekaj prej. —

Dr. Jos. Tominšek.

Jezikoslovčeva prisega. Na ovitku letošnje prve številke »Zvonove« ste povedali, gospod urednik, da Vam je avtor spisa »Vseučilišče v Ljubljani« pisal med drugim to-le: »Vi ste strokovnjak, ako sem prav podučen, v filologiji; in filologi običajno nimajo preveč smisla za mojo stroko; le tako si razlagam, da se Vam moji spisi tako okorni in težki zde.«

Iz teh besed moli ost na filologijo. Nikakor ne bi bil nje vreden sin, če se ne bi zavzel za njo, napadeno sirotico. Preden se pa sprimemo, pokličimo na pomoč boga Herma ali Merkurja, filologije zaščitnika:

»O čuj me, filologov ti gospod!
usliši našo ti molitev,
otmi, otmi svoj sveti rod!
Ti vodi ga v zmagalno bitev,
dodeli srečno mu boritev —
in — to prisezam — prvo »reč«,

ki po dobljeni slavni zmagi
dobim jo na domačem pragi,
razrežem ti v jezični dar,
usode naše gospodar!« (Jeftejeva prisega.)

Allons enfants! dobro ste parirali, gospod urednik, na istem ovitku svojemu nasprotniku, ki je bil zoper Vas sprožil te-le krilate besede: »Zvon« ne bo vendar samih rožic sadil; nekaj suhih misli slovenskim romantikom nič ne škodi, niti v »Zvonu« ne.« — Pisali ste namreč, da imajo misli stokrat več privlačnosti, če jih ponudiš v lepi obliki, da je poseben kras znanstvenih del umetniško dovršena vnanjost . . .

Jaz bi bil isto tako-le povedal: »Misli same so železo ali srebro, misli lepo izražene so bleščeče zlato, ki daje spisom vabljivo obliko; izpreminjajte torej, gospod urednik, kovine v zlato liki alkhimisti. Alkhimisti so že za rimskih dob po vsi pravici imenovali svojo umetnost, iz nežlahtnih kovin narejati zlato, hermetško umetnost, izvajajoč jo od boga Herma, »trikrat največjega« (Hermes Trismegistos). Ali bodi to brez pomena, da so si volili za svojega pokrovitelja tega filološkega boga, boga zgovornosti, jezične ^{filozofije, govornosti} okretnosti? Da, kdor si zgovoren, si v milosti pri bogu Hermu, bogu filologov in alkhimistov — z jezikom izpreminjaš železo v zlato!

Toda filolog-alkhimist — ali ni to za filologa nevarna zveza, ker je alkhimija na slabem glasu kot laži-veda? Nikakor; kajti baš v tem se razločuje naša filološka alkhimija od stare, srednjeveške alkhimije, da z umetnostjo to doseže, kar je le-ta zaman izkušala doseči z vedo. —

Kaj pa, če filologu-alkhimistu nastane »žveplo« mesto zlata? Ta ugovor ne velja, ker po prepričanju vseh dobrih alkhimistov filologija nima z žveplom čisto nič opraviti; vsaka kovina ima v sebi — tako uči alkhimija — dvojno snov: živo srebro ali Merkurja (kovinski princip) in žveplo, gorljivo tvarino; potem takem Merkur ni žveplo.

Kdor ni filolog, zoper njega lahko obračam svoje orožje, bodisi še tako nerodno, in nič ne občuti; iz »oblike« naredim »obleko«, iz »suhih« misli naredim »gole« misli!

»Nekaj suhih, golih misli da bi slovenskim romantikom ne škodilo? Golim idejam torej naj bi se Zvonovci privadili? Horribile visu — golim, nagim idejam! tako pa še nismo zašli, da bi se divili nagoti! Pač pa so nam ideje, lahno zaodete, dobro došle tovarišice, a gole niti ne bi marale med nas. Ali ni vedel že Platon, da idej, suhih, golih, ni najti na svetu, da so se zavile, skrile v oblike zemeljskih teles — v čudno obleko, izza katerih sije čutečemu srcu njih nebeška milina? Seveda, kdor biva v onih nadzemskih svetovih, kjer bivajo gole ideje, kjer ni zemskih potreb niti zemskega čuvstvovanja, ta jih zre kar naravnost, neposredno — no, čestitamo mu takemu srečniku, a ne dohajamo ga.

Če pa ima Vaš nasprotnik-strokovnjak več zmisa za filologijo nego Vi za njegovo stroko ter morda zares poudarja razliko med suhimi in golimi idejami — no, suhih idej pa se Vam celo ni treba bati; suhe ideje gotovo niso nebeške deve, niti ne bivajo v nadzemskih prostorih, marveč so suhljate, neokretne, s kvedrastimi črevlji, ki se ogibljejo in se morajo ogibati fine zemske promenade, in kdor je krilat na petah kakor naš bog Merkur, ta ne more sčakavati tako nerodnih oseb. O izzujte jim torej kvedre, obujte jim lahke salonske

čreveljce, in vrtele se bodo z Merkurjem v gracioznih, valovitih črtah — tja pod nebo! . . .

Sicer se Vam je, gospod urednik, hvaležno priznalo, da ste slog popravili; popravili ste izvestno tudi meni že marsikaj in sicer boljše nego v letošnji prvi številki, ko ste na str. 49. vstavili besedo »naj« (namreč »zaplešejo kolo«), ali na str. 50. ponovili besede: usmiljena nebesa, ko ste mi »bralce« naredili v »bravce«, »poročevalce« v »poročevavce«, »plesalce« v »plesavce«, »plesalk« v »plesavke« — dasi imajo moje oblike izza dvajsetih let popolno »posestno stanje« pri nas, domovje v šolskih knjigah in skoro po vsi novi književnosti, obmejni Slovenci — branijo z »bralcem« in »plesalko« slovensko edinost!

Seveda če prof. Levce, naslanjaje se na Pleteršnikov slovar in govoreč v imenu dunajskega mogočnega Merkurja, visokega ministrstva za uk in bogočastje, zahteva od mene, da naj bodem »žrtvovavec plesa/ke«, svojega otroka, tedaj bodem sicer z Jefejem obupno zajčal: »Oh nepremišljena prisega!« vendar bom pristavil:

»Veliko terjaš, o Merkur,
Veliko terjaš od očeta!
Odpusti, dete mi ljubo,
Zgoditi mora se tako:
Prisega grozna je, pa sveta!
In izvršil prisego bom,
Plesa/ka brž plesa/ka bo
In padlo dete moje bo,
Cetudi filolog se v meni joče.«

Fr. Ilešič.

Puškin in Prešeren. — Prelistujoč Puškina, sem obstal pri njega prvi natisnjeni pesmi [iz l. 1814., ko je bil pesnik star že 15 let], katere naslov je: »K« drugu stihotvorcu; tu apostrofuje samega sebe, odvrtačajoč se od pesnikovanja. — Prva stiha:

»Arist! i ty v« tolpe služitelej Parnasa!
ty hočeš osčdlat uprjamago Pegasa.« —

se strinjata po mislih in deloma celo po besedah z začetkom Prešernove »Nove pisarije«. — Tudi drugače sta pesmi zasnovani slično: v obeh se dajejo nauki glede poezije v obliki pogovora; dočim pa je v »N. p.« pravi dialog, je Puškinova pesem monolog s fingiranimi ugovori. Satirični sta obe; uporabljajoč drastične izraze, sta naperjeni obe proti nepoklicanim kritikom — Puškin izrečno: »i s« strogoj kritikoj vstupaeš smčlo v« boj« — in pesnikom — *horribile dictu*; Puškin našteva te kar imenoma. — Seveda je tudi dovolj razlik glede vsebine in oblike. Nekatere Puškinove misli spominjajo n. pr. na Prešernovo »gloso«. Kdo bi se pri stihu »katitsja mimo ih« [sc. pesnikov] Fortuny koleso« ne spomnil Prešernovega »pevcu vedno sreča laže«? Misel »on živi, vmrje brez d'narja« pa je obsežena v Puškinovih stihih:

»sudboj im« (sc. pesnikom) ne dany ni mramorpy palaty, ni čistym« zolotom« nabity sundoki«.

Kakor Prešeren navaja zgled pesnikov revežev, tako tudi Puškin, n. pr. »Russo«, »Kamočns« . —